

(Фонд стратешке културе, 18.4.2010)

Многобројне конференције муслиманских заједница Бугарске, одржане током последњих година, у суштини су незаконито проглашавали Мустафу Алиш Хаџија главним муфтијом Бугарске. Тај човек, кога је део бугарских муслимана прогласио духовним вођом, налази се под истрагом због тога што је његов избор за главног муфтију земље представљао резултат грубих фалсификата. Коалициона власт у Бугарској, чији је неодвојиви део све до последњих избора у лето 2009. године била створена уз подршку из иностранства моноетничка турска партија под називом Покрет за права и слободу (ДПС), дуго времена је кочила ток одговарајуће истраге. Осећајући се веома комфортно, М.Хаџи је преплавио Бугарску десетинама проповедника, који представљају различите исламске секте Европе и арапског света.

Сада, када су се његови политички покровитељи унутар земље нашли у опозицији, у својим јавним наступима, поред осталог и у Русији, Мустафа Хаџи осипа жестоку критику на бугарске државне институције. Он тврди да се муслиманска мањина у Бугарској дискриминише и угњетава, и да влада у Софији тежи да лиши муслимане демократских права, освојених у пређашњим годинама, противи се стварању муслиманског центра, спречава изградњу минарета у новим џамијама, покушава да искључи ислам из реда обавезних предмета у средњим школама (тамо где преовладава одговарајуће становништво) и да затвори Високи исламски институт. У једном недавном интервјуу турским медијима М. Хаџи је чак оптужио бугарску владу за препород политике асимилације муслимана, коју су спроводили почетком 80-их година комунисти, под непосредним руководством Тодора Живкова.

Нарочите претензије Мустафе Хаџија изазвала је екстрадиција из Бугарске због оптужбе за прање новца представника турске Управе за религиозна питања Адема Хоџија. Након тог догађаја Хаџи се још активније окупио поводом „опасности од растуће хришћанизације Европе и нестабилности позиција ислама на европском континенту“.

Његови покушаји да дискредитује напоре бугарских власти у спречавању раскола земље по религиозном обележју, наводе на размишљање о разлозима за такво деловање. Један од прозаичних јесте лично богаћење. Мустафа Хаџи је подједнако близак исламским сектама у арапском свету, турским религиозним фундаменталистима и линији Анкаре у правцу подршке муслиманских мањина у Европи како би оне, са своје стране, „притиснуле“ на своје владе у корист што скоријег пријема Турске у Европску унију. Конфронтирајући се са државом са позиција „жртве“, Хаџи се нада да ће код својих партнера искамчити помоћ, како политичку, тако и финансијску.

Однос званичне Анкаре према турском становништву, преосталом у суседној Бугарској после ослобођења земље у току руско-турског рата 1878-79. године, увек је био посебан и покровитељски. Бугарски политичари сматрали су неопходним да укључе турски етнос у изградњу нове независне државе. И зато су све до 1989. године Турци имали своје представнике у свим сазивима националног парламента – Великог народног собрања, и у оквирима закона и бугарске државности, сачували своју религиозну самосталност. Стварање Покрета за права и слободе означило је крај тој пракси, која је трајала дуже од века. Турци у Бугарској су постали објект системске државне асимилације од стране турске државе. Инструмент те асимилације је притисак на бугарске Турке: од стране оних који су крајем XX века исељени у Турску (и преосталих у Бугарској њихових рођака) као прво, и од стране апсолутно патерналистичке, феудалне структуре Покрета за права и слободу (ДПС), као друго.

Многи руководиоци локалних органа власти у турским регионима Бугарске, наименовани уз подршку ДПС, тесно су повезани са турским специјалним службама. У Турској је сада у току пузећа исламска рестаурација, и светска држава преузима на себе и функције последњег Калифата. Турски исламисти – преко различитих фондова, које је створила турска емиграција првенствено у Европи - дискретно шире исламски утицај у Бугарској. Та очигледна околност детерминише везу између локалних власти и турских емисара – националиста и исламских фундаменталиста. Имајући у виду да национализам и исламизам у светској политичкој пракси као такви представљају две различите струје, треба признати да у Бугарској клија веома опасни и накардни облик исламског национализма. Најизразитији елемент тог процеса јесте потурчивање становништва у Родопима и такозваних помака – Бугара, који су некада под утицајем историјских околности примили муслиманску веру. Данас, у XXI веку, очигледна је тенденција њиховог претварања у Турке. У основи тог процеса лежи потпуна зависност тог дела бугарског становништва од локалних власти, исламских проповедника и емисара многобројних турских фондова.

Наведена тенденција све више се шири и на циганско становништво земље, које у резултату одговарајуће обраде од стране активиста ДПС и религиозних локалних

активиста, без нарочите муке откривају у себи „турске корене“ и тежњу ка исламу.

Границе компактног живљења турског становништва у Бугарској се расплињују, тако да не само Кирџали и Родопи, већ и територија целе земље, постају објект изолације и трагања за идентитетом – религиозним исламским и националистичким турским. Престале су све дискусије по питању интегрисања турског етноса у бугарско друштво – тај етнос се развија практично у потпуности изоловано. Бугарска постепено постаје одскочна даска на путу ка исламској турској хегемонији у Европи. Арапски утицај се потискује ликом умереног турског ислама, везом заједница са бившим исламским колонијама европских земаља – турским исламским национализмом. Локалне власти у турским регионима земље постају практично структуре Главног муфтијата. Турска у тим условима добија могућност да се директно меша у унутрашње проблеме, чиме се и баве турске дипломате у Софији. Саветник турске амбасаде у Софији Мазхар Белгин је, на пример, укључен у састав структура Главног муфтијата – он је члан религиозног савета за тумачење Курана. Још сасвим недавно појављивање иностраног дипломате на протурским исламским митинзима било је повод за његово проглашавање персоном нон грата, а данас се у рукама турског дипломате нашао фактички орган високе исламске управе у Бугарској, који се користи у интересу стратегије неоосманизма.

Диригујући муфтијама у границама бивше Османлијске империје, Турска отворено покушава да обједини групе исламске мањине у целој Европи.

Истовремено се учвршћује положај муфтија у бившим совјетским републикама, па и у Русији. Везе између Русије и Турске се проширују, а скоро 45-милионско муслиманско становништво на постсовјетским територијама може постати инструмент пузеће исламизације Европе. Данас се Главни муфтијат Бугарске претвара у центар за везе Турске и исламских кругова бившег СССР, јер у земљи, која је 2005. године постала чланица Европске уније, број становника који се идентификују са исламом, по неким оценама, достиже пола милиона.

И Мустафа Хаџи се стално жали турским дипломатама на бугарску државу и њену политику према исламској мањини којој је, ето, потребна заштита, како се не би поновили асимилаторски ексцеси 80-их година прошлог века, када је бугарско руководство приморавало Турке да мењају своја имена и презимена словенским. И сада се већ у исламским круговима обе земље све гласније дискутује о томе, да би Бугарска требало да искористи модел уједињења балканских муслимана – у оквирима Исламског савета под окриљем Главног Муфтијата Турске. У Турској, међутим, таквог нема, а Дијанет – Управа за религиозна питања је владина структура, па се према томе све

турске муфтије налазе у државној служби. То је још један доказ тога, одакле потичу идеје о исламском уједињењу. Протурски исламисти у Бугарској то већ и не крију: председник Високог Савета муфтија отворено у медијима позива на повратак у времена турског калифата, када су кандидатуре религиозних руководилаца морале бити одобрене од стране Турске. При том подсећају турско руководство на историјску одговорност за балканске муслимане, који су били део империје током пет векова.

Без обзира на своје свестране и давнашње везе са исламским организацијама у арапском свету, Мустафа Хаџи је, стекавши докторат из богословије у Турској, оштро иступио против умерене арапске политике на Балкану. Он је дао зелено светло у Бугарској организацијама типа Худај Вакиф, следбеницима пантуркистичких секти и фондова Сулејманџи и Нурџи. Многе суните је шокирало и његово (Хаџијево) неочекивано зближавање са шиитским Ираном.

Структуре Главног муфтијата Бугарске данас су постале таоци турске политике неоосманизма. Оне покушавају увући државу у конфликт са муслиманима, провоцирајући како једну, тако и другу страну. Државу оптужују за кршење права муслимана, а муслимане – за непоштовање историјских духовних традиција. Жестокој критици подвргавају се демократске вредности бугарских муслиманских заједница. У таквој ситуацији муслимани у Бугарској могу кроз извесно време и заиста изгубити веома много, пре свега своју аутономију и привилегију да буду најмногобројније аутохтоно исламско становништво у Европи.

Јавне изјаве „главног муфтије“ Бугарске сведоче, уосталом, не само о протурској ангажованости како њега лично, тако и његове многобројне породице, али и о томе да је он спреман и да емигрира у случају по њега неповољном развоју догађаја у муслиманским структурама земље. Савршено је очигледно да ће кроз извесно време његово име активно користити Турци као моћно средство за пропагандистички притисак на Бугарску и Европску унију у целини: прогоњени и оклеветани исламски лидер, лишен овлашћења уз попустљивост Европе.

Бугарским муслиманима треба одати дужно признање – међу њима М.Хаџи не ужива нарочити ауторитет. Свима је познато да је он сву своју имовину одавно пребацио у Турску, где живе чланови његове породице и у коју он редовно шаље поприлична средства, која потичу, наравно, не од своје мале плате имама, већ од махинација са порезима и имовином исламских заједница, а такође од значајних дознака финансијских и материјалних средстава из иностранства, намењених за развој ислама. Злоупотребе Хаџија огромним парама које су својевремено дозначене за различите исламске пројекте

у Бугарској од стране Организације Исламске Конференције, Исламске банке за реконструкцију и развој и других, већ су нашироко познате. Није случајно што се званичне исламске организације дистанцирају од контаката са Бугарском. И у резултату се у Бугарској формира крајње изопачена представа о исламу – у пуном складу са пропагандистичким клишеима различитих секти, легализованих у Бугарској, а које су од М.Хаџија на располагање добиле многе џамије и духовна училишта.

Растакање традиционалног ислама у Бугарској, које инспирише, у суштини, Главни муфтијат, подржава се и од стране Турске. Не тако давно је у календару религиозних исламских датума за ову годину, издатом у Бугарској, напоредо са освртима на читав низ османлијских и турских религиозних прегалаца, објављен и чланак Басрија Пехливана, председника Високог Савета муфтија, о значајној улози духовних лидера у исламском свету у периоду до Ататуркових реформи, о томе да су и данас исламском свету преко потребни такви лидери, као и о томе да је турска држава обавезна да се побрине о муслиманским мањинама на Балкану.

Турска тежи да препороди османлијску идеју о стварању Калифата на новој основи и у савременим облицима - путем економске и религиозне доминације. Отпочиње нова етапа у развоју те земље као геостратешке снаге у Европи и Азији, као значајног фактора у исламском свету. То Европу ставља пред озбиљне изазове - перспективу глобалне конфронтације са неоосманизмом.

<http://rs.fondsk.ru/article.php?id=2936>